

Jakie były założenia antycznej teorii literatury?

Poetyka Arystotelesa

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Prezentacja TED](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Arystoteles, *Poetyka*, oprac. H. Podbielski, tłum. H. Podbielski, Wrocław 1989, s. 93–94.
- Źródło: Arystoteles, *Poetyka*, oprac. H. Podbielski, tłum. H. Podbielski, Wrocław 1989, s. 91.
- Źródło: Arystoteles, *Poetyka*, oprac. H. Podbielski, tłum. H. Podbielski, Wrocław 1989, s. 30.
- Źródło: Arystoteles, *Poetyka*, oprac. H. Podbielski, tłum. H. Podbielski, Wrocław 1989, s. 10–11.

Jakie były założenia antycznej teorii literatury? *Poetyka* Arystotelesa

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Poetyka Arystotelesa ukształtowała europejską teorię literatury i wpłynęła na rozwój literackich gatunków. Jeden z największych filozofów starożytności opisał rodzaje utworów i określił prawidłowości budowy dzieł literackich, szczególnie koncentrując się na tragedii greckiej, której akcja przez wzbudzenie litości i trwogi miała doprowadzać do duchowego oczyszczenia (*katharsis*).

Wskazania Arystotelesa co do sposobu konstrukcji fabuły nie straciły na aktualności. Współcześni pisarze i scenarzyści wciąż odwołują się do zawartych w *Poetyce* uwag na temat znaczenia perypetii, czyli niespodziewanych, ale wiarygodnych zwrotów akcji, utrzymujących odbiorcę w napięciu. Pamiętają także, że charakter wszystkich postaci musi wyrażony poprzez ich słowa i czyny, zgodny z ich rolą społeczną i pozwalać odbiorcy na utożsamienie się z bohaterem.

Twoje cele

- Dokonasz analizy i interpretacji fragmentów *Poetyki* Arystotelesa.
- Ustalisz, jakie są – według Arystotelesa – główne cechy sztuki w ogóle, a literatury w szczególności.
- Ocenisz znaczenie *Poetyki* Arystotelesa dla badaczy literatury oraz twórców.

Przeczytaj

((Nie znamy całej *Poetyki* Arystotelesa

Poetyka to dzieło, które nie przetrwało w oryginale. Współcześnie posiadamy zapiski Arystotelesa w formie, która została uwieczniona dopiero w średniowieczu (najstarsza kopia pochodzi z XI w.). Wszystko wskazuje na to, że istniały dwie księgi tego dzieła, z których znamy tylko tę dotyczącą tragedii i eposu, natomiast część na temat komedii zaginęła. *Poetyka* jest jedynie zespołem uwag, które były zapewne rozwijane przez greckiego uczonego podczas dysput i wykładów. Tym niemniej *Poetyka* okazała się jednym z najważniejszych tekstów teoretycznoliterackich w dziejach ludzkości.

Znajomość *Poetyki* Arystotelesa

W starożytności dzieło Arystotelesa nie należało do dobrze znanych. Inne prace tego uczonego, dotyczące np. matematyki, przyrodoznawstwa, filozofii czy retoryki, czytano i komentowano chętniej. Natomiast *Poetyka* miała ogromny wpływ na pisarzy począwszy od XVI w., aż do XVIII w. Pomógł w tym fakt, że w 1498 r. po raz pierwszy wydrukowano ten traktat w tłumaczeniu na łacinę. Czytając tragedie i komedie powstałe w epokach renesansu, baroku czy oświecenia, należy pamiętać, że ich autorzy znali, choć nie zawsze respektowali zalecenia greckiego teoretyka literatury.

Autor traktatu zawarł w nim nakazy i zakazy dotyczące zasad tworzenia – jego dzieło zalicza się do tzw. poetyk normatywnych, czyli takich, które narzucają twórcom normy stylistyczne i kompozycyjne utworów, tym samym wyraźnie ograniczając swobodę artysty. Dominuje w tekście Arystotelesa funkcja impresywna, jednoznacznie wskazująca na to, czego oczekuje zwłaszcza od dramaturgów i epików.

Od XIX w. *Poetyka* nie tyle oddziałuje na twórców, co sama jest przedmiotem badań.

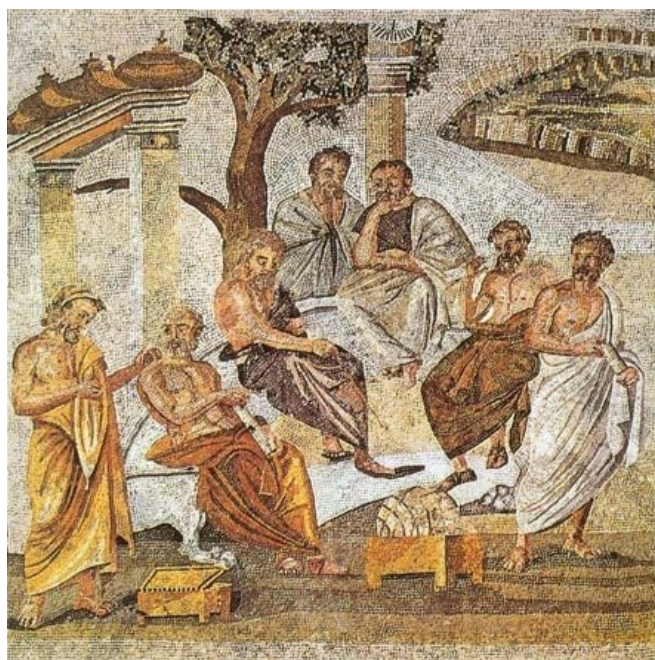
Popiersie Arystotelesa

Od XIX w. *Poetyka* nie tyle oddziałuje na twórców, ile sama jest przedmiotem badań. Teoretycy i historycy literatury czytają tekst Arystotelesa, by ustalić, jak on oraz inni Grecy pojmowali istotę i sens literatury.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Teoretycy i historycy literatury czytają tekst Arystotelesa, by ustalić, jak on oraz inni Grecy pojmowali istotę i sens literatury.

Poetyki przed Arystotelesem

Akademia Platona (mozaika), autor nieznany
Platon był przekonany, że istnieje świat idei, a rzeczywistość materialna jest tylko jej niedoskonałym odbiciem. Skoro sztuka kopiuje to, co twórca zobaczy albo usłyszy, to okazuje się ona odbiciem odbicia, a więc czymś mało wartościowym.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Arystoteles nie wymyślił teorii literatury jako dyscypliny. Uwagi o tym, czym jest twórczość, pojawiały się już przed nim. Najpierw formułowali je jednak praktycy, czyli sami pisarze. Tego typu obserwacje można znaleźć choćby w eposach Homera, który twierdził np., że celem poezji jest dawanie odbiorcom przyjemności. Szczególne znaczenie dla rozważań nad sztuką mają dialogi Platona, nauczyciela Arystotelesa. Łatwo można w nich dostrzec niechęć filozofa do artystów. Platon uważał, że twórcy mają negatywny wpływ na wychowanie młodzieży. Krytyka nie wynikała jedynie z pobudek dydaktycznych, ale przede wszystkim z filozofii.

Poetyka Arystotelesa jako podręcznik teorii literatury

Arystoteles nie podzielał poglądów swego nauczyciela na temat literatury. Własne opinie zawarł w różnych tekstach, ale najwięcej uwag zamieścił w *Poetyce*. Podzielona na 26 niewielkich rozdziałów rozprawa podejmuje różne zagadnienia związane ze sztuką. Znajdująca się we wstępie zapowiedź, że autor dokładnie omówi kwestię odmian, składników i budowy utworu lirycznego, nie została w pełni zrealizowana. Z dzieła można się natomiast dowiedzieć, jak Arystoteles postrzegał tragedię i porównywany z nią epos. W rozważaniach padają tytuły konkretnych dzieł (np. *Iliady* i *Odysei* Homera oraz *Króla Edypa* Sofoklesa), jednak grecki myśliciel nie miał zamiaru poprzestać na analizie i interpretacji poszczególnych utworów, a raczej zająć się zagadnieniami teoretycznymi: przedstawiając je, zastanawiał się, jak powinna wyglądać tragedia w ogóle, jacy bohaterowie powinni w niej występować, jakie wydarzenia należy ukazywać widzom itd. [Teoria literatury](#) nie koncentruje się na tekście określonego autora, lecz wychodząc od konkretnych faktów literackich, zajmuje się ogólnymi prawidłowościami rządzącymi dziełem literackim.

Sztuka to naśladowanie

Podstawą rozważań Arystotelesa jest przekonanie, że sztuka ma charakter mimetyczny. W języku greckim *mimesis* oznacza podobieństwo, naśladowanie. Różne dziedziny sztuki posługują się odmiennymi środkami, np. muzyka – melodią i rytmem, taniec – rytmem, poezja – słowem, ale odtwarzają, naśladują ludzi, przedmioty, sytuacje. Arystoteles wskazuje, że dzieje się tak również w przypadku poezji, epiki i dramatu, ustalając przy tym podział literatury na rodzaje.

Poświęcając wiele miejsca naśladowczemu charakterowi sztuki, Arystoteles nie zgadza się z Platonem, który widział w tym dowód na nieprzydatność dokonań artystów. Według autora *Poetyki* naśladowanie natury nie polega na wiernym kopiowaniu tego, co już jest. Natura jest aktywna, np. „tworząc” rośliny. Artysta, naśladując naturę, powinien wykazywać się samodzielnością i kreować własny świat przedstawiony. Tym, co go ogranicza, jest tylko konieczność formowania takiej literackiej rzeczywistości, która zachowuje zasadę prawdopodobieństwa.

Platon i Arystoteles – fragment fresku *Szkoła ateńska* Rafaela Santi, znajdującego się na ścianie jednej z sal papieskiego Pałacu apostolskiego w Watykanie. Platon wskazuje palcem ku niebu, Arystoteles wsparłszy jedną dłoń na księdze, drugą wskazuje na ziemię wokół siebie – symbolicznie ukazana jego afirmacja rzeczywistości widzialnej i zainteresowanie jej wyjaśnieniem.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Cytaty

((Arystoteles

Poetyka

Sztuka poetycka, jak się zdaje, swe powstanie zawdzięcza głównie dwu przyczynom tkwiącym głęboko w naturze ludzkiej. Instynkt naśladowczy jest bowiem przyrodzony ludziom od dzieciństwa i tym właśnie człowiek różni się od innych zwierząt, że jest istotą najbardziej zdolną do naśladowania. Przez naśladowanie zdobywa podstawy swej wiedzy, a dzieła sztuk naśladowczych sprawiają mu prawdziwą przyjemność.

Potwierdzają to fakty naszego doświadczenia. Są przecież takie rzeczy, jak np. wygląd najbardziej nieprzyjemnych zwierząt czy trupów, na które patrzymy z uczuciem przykrości, z przyjemnością natomiast oglądamy ich szczególnie wiernie wykonane podobizny. A wynika to stąd, że poznanie sprawia najwyższą przyjemność nie tylko filozofom, lecz również wszystkim ludziom. Ci ostatni korzystają jednak z tego w niewielkim stopniu. [...]

Skoro wrodzony jest nam instynkt naśladowczy oraz poczucie melodii i rytmu [...], dlatego ci, którzy pierwotnie byli z natury najbardziej uzdolnieni w tym kierunku, doskonalić stopniowo swą sztukę dali początek poezji ze swych improwizacji.

Źródło: Arystoteles, *Poetyka*, oprac. H. Podbielski, tłum. H. Podbielski, Wrocław 1989, s. 10–11.

((Arystoteles

Poetyka

Z dotychczasowych rozważań jasno wynika, że zadanie poety polega nie na przedstawieniu wydarzeń rzeczywistych, lecz takich, które mogłyby się zdarzyć, przy czym ta możliwość opiera się na prawdopodobieństwie i konieczności. Historyk i poeta różnią się przecież nie tym, że jeden posługuje się prozą, a drugi wierszem [...]. Różnią się oni natomiast tym, że jeden mówi o wydarzeniach, które miały miejsce w rzeczywistości, a drugi o takich, które mogą się wydarzyć. Dlatego też poezja jest bardziej filozoficzna i poważna niż historia; poezja wyraża to, co ogólne, historia natomiast to, co jednostkowe. Przez „ogólne” rozumiem to, że jakaś postać będzie coś takiego mówić i czynić, co jest zgodne z prawdopodobieństwem lub koniecznością, do czego właśnie dąży poezja [...].

Źródło: Arystoteles, *Poetyka*, oprac. H. Podbielski, tłum. H. Podbielski, Wrocław 1989, s. 30.

((Arystoteles

Poetyka

Poeta powinien przedstawiać raczej zdarzenia niemożliwe, lecz prawdopodobne niż możliwe, ale nieprawdopodobne. Nie powinien

natomiast układać fabuły z elementów sprzecznych z rozumem, i o ile to możliwe, nie wprowadzać ich w ogóle, a jeśli już, to poza właściwą fabułą, jak np. w Edypie, gdzie bohater nie zna okoliczności śmierci [Lajosa](#).

Źródło: Arystoteles, *Poetyka*, oprac. H. Podbielski, tłum. H. Podbielski, Wrocław 1989, s. 91.

((Arystoteles

Poetyka

Skoro zatem poeta jest naśladowcą podobnie jak malarz i rzeźbiarz, jego naśladowcza twórczość musi z natury rzeczy dotyczyć jednego z trzech przedmiotów: albo rzeczywistości takiej, jaka była lub jest (realnej), albo takiej, o jakiej się mówi lub myśli, że jest (pomyślanej), albo takiej, jaka powinna być (idealnej). Środkiem wyrażenia tego przedmiotu jest natomiast język poetycki [...]. Zupełnie odmienna jest przy tym zasada poprawności w sztuce poetyckiej niż np. w polityce lub jakiejś innej sztuce. W sztuce poetyckiej istnieje możliwość popełnienia dwojakiego rodzaju błędu. Jeden rodzaj dotyczy istoty samej sztuki, drugi – spraw dla sztuki przypadkowych. Jeśli więc poeta podjął się naśladowania, lecz nie przeprowadził go należycie ze względu na swą nieudolność, popełnia błąd istotny dla sztuki poetyckiej. Jeśli natomiast przedstawi coś niewłaściwie, jak np. konia, który podnosi jednocześnie obie prawe nogi [...], jego błąd nie dotyczy sztuki poetyckiej.

Mówi się: poeta popełnił błąd, ponieważ przedstawił rzeczy niemożliwe. Tymczasem jest to dopuszczalne, jeśli dzięki temu osiągnie cel właściwy sztuce [...], jeśli więc z tego względu ta czy inna część utworu wywrze silniejsze wrażenie. [...] Jeśli natomiast ten sam cel można byłoby osiągnąć zgodnie z istniejącymi w tym względzie zasadami sztuki, błąd nie byłby usprawiedliwiony. O ile to bowiem możliwe, należy w ogóle wystrzegać się błędów. Z kolei trzeba rozpatrzyć, jakiego rodzaju jest to błąd, czy dotyczy on istoty sztuki poetyckiej, czy też rzeczy przypadkowych. Mniejszy to przecież błąd,

jeśli artysta nie wie, że sarna nie ma rogów, niż jeśli ją przedstawi w sposób **nienaśladowczy**.

Źródło: Arystoteles, *Poetyka*, oprac. H. Podbielski, tłum. H. Podbielski, Wrocław 1989, s. 93–94.

Słownik

funkcja impresywna wypowiedzi

nastawienie aktu mowy na odbiorcę; najbardziej wyrazistym wykładnikiem tej funkcji są formy gramatyczne wołacza i trybu rozkazującego

mimesis

(gr.) – naśladowanie rzeczywistości w sztuce; kategoria antycznej estetyki zalecająca, aby między dziełem a światem wobec niego zewnętrznym zachodziła relacja prawdopodobieństwa

teoria literatury

dział wiedzy o literaturze omawiający ogólne zasady, prawidłowości tworzenia i odbioru literatury; gałąź nauki obejmująca dociekania nad prawidłowościami strukturalnymi i ewolucyjnymi literatury

Prezentacja TED

Polecenie 1

Obejrzyj wykład prof. Mirosława Kocura na temat znaczenia Arystotelesa i jego *Poetyki*. Zanotuj tematy poruszane przez Arystotelesa w jego dziele. W swojej notatce odpowiedz na pytanie: Dlaczego poszukiwania Stagiryty można nazwać pionierskimi?

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DMZ4KiL1H>

Film z wykładem profesora Mirosława Kocura.

Polecenie 2

Wyjaśnij, na czym polega zasada *mimesis*, o której opowiada prof. Mirosław Kocur.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz odpowiedź wskazującą na to, jakie tematy powinni podejmować artyści.

- ☐ Powinna dotyczyć tylko rzeczy przyjemnych.
- ☐ Powinna odnosić się wyłącznie do ludzkiego cierpienia.
- ☐ Nie może dotyczyć bogów.
- ☐ Nie ma ograniczeń.

Ćwiczenie 2

Zaznacz odpowiedzi. Według *Poetyki* efektem naśladownictwa jest:

- ☐ uczucie przyjemności.
- ☐ uświadomienie sobie swej słabości.
- ☐ zdobycie środków do życia.
- ☐ uczucie cierpienia.
- ☐ zdobycie wiedzy.

Ćwiczenie 3

Zaznacz poprawne wyrazy i wyrażenia.

Arystoteles uważa, że liryka ma swe korzenie w chęci naśladowania / okazywania przez poetę wrażliwości / wyrażania przez poetę swej odmienności oraz w poczuciu melodyjności / wyjatkowości / dumy. Te cechy wynikają z natury ludzkiej / długotrwałego kształcenia / duchowej harmonii ze światem.

Ćwiczenie 4

Na podstawie tekstu głównego oraz cytatów z *Poetyki* przyporządkuj wymienione cechy do odpowiedniej dziedziny aktywności ludzkiej.

Cechy piśmiennictwa historycznego

język poetycki

uwzględnianie zasady
prawdopodobieństwa

Cechy literatury pięknej

przedstawianie faktów

przedstawianie świata
potencjalnego

prezentowanie spraw
jednostkowych

Ćwiczenie 5

Odpowiedz na pytanie: Komu bliżej do filozofa: poecie czy kronikarzowi? W odpowiedzi uwzględnij odpowiedni cytat z *Poetyki* Arystotelesa.

Ćwiczenie 6

Rozprawa Arystotelesa pełni m.in. funkcję impresywną. Wyjaśnij, co to znaczy i przywołaj dwa cytaty potwierdzające obecność tej funkcji w *Poetyce*.

Ćwiczenie 7

Twórca ma respektować zasady prawdopodobieństwa. Jakie są według Arystotelesa warunki wprowadzania fantastyki do utworu literackiego? W odpowiedzi przywołaj cytat przedstawiający te warunki.

Ćwiczenie 8

Arystoteles dopuszcza popełnianie przez twórcę błędów. Na podstawie lektury odpowiedniego fragmentu *Poetyki* wyjaśnij, jakie błędy nie obniżają – według niego – wartości artystycznej dzieła.

Praca domowa

Napisz krótką rozprawkę (do 200 słów), w której zajmiesz stanowisko w następującej kwestii: Czy sztuka wiernie odwzorowująca rzeczywistość ma jakikolwiek sens? Swoją wypowiedź zacznij od pytania: „Po co malować portret, jeśli można zrobić zdjęcie?”.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Jakie były założenia antycznej teorii literatury? *Poetyka* Arystotelesa

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

3) rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa);

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

IV. Samokształcenie.

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

1) odczytuje tekst w jego warstwie semantycznej i semiotycznej;

3) rozpoznaje w utworach cechy prądów literackich i artystycznych oraz odczytuje ich funkcje;

II. Kształcenie językowe.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

5) określa właściwości języka jako nośnika i przekaznika treści kulturowych;

Lektura obowiązkowa

1) Arystoteles, *Poetyka*, *Retoryka* (fragmenty);

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne. Uczeń:

- dokona analizy i interpretacji fragmentów *Poetyki* Arystotelesa;
- ustalisz, jakie są – według Arystotelesa – główne cechy sztuki w ogóle, a literatury w szczególności;
- ceni znaczenie *Poetyki* Arystotelesa dla badaczy literatury oraz twórców.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- prezentacja multimedialna.

Formy pracy:

- praca indywidualna;

- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel przywołuje postać Arystotelesa. Uczniowie mają za zadanie przygotować prezentację multimedialną o tym filozofie oraz o jednym z jego dzieł – *Poetyce*.

Faza wprowadzająca:

1. Chętne osoby prezentują przygotowane w domu informacje na temat Arystotelesa i jego *Poetyki*.
2. Prowadzący wyświetla na tablicy i przybliża uczniom temat zajęć. Następnie prosi uczniów, aby zgłosili swoje propozycje pytań do wspomnianego tematu. Jedna osoba może zapisywać je na tablicy. Gdy uczniowie wyczerpią pomysły, a pozostały jakieś ważne kwestie do poruszenia, nauczyciel je dopowiada.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel przechodzi do sekcji „Prezentacja TED”. Po wysłuchaniu wykładu Mirosława Kocura uczniowie wypisują samodzielnie najważniejsze tematy poruszane w dziele przez Arystotelesa, wyjaśniają również zasadę mimesis. Wybrana osoba prezentuje odpowiedź na forum, pozostali komentują, a nauczyciel podsumowuje.
2. Uczniowie wykonują indywidualnie ćwiczenia 1, 2, 3, 4 z sekcji „Sprawdź się”. Zadania 5 i 6 wykonują w parach. Podsumowaniem działań będzie wspólne opracowanie ćwiczeń 7 i 8.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel zadaje pytania podsumowujące, np.
 - Jaki był wpływ *Poetyki* Arystotelesa na innych twórców?
 - Czym, według Arystotelesa, jest naśladowanie?
2. Wybrany uczeń podsumowuje zajęcia, zwracając uwagę na nabyte umiejętności.

Praca domowa:

1. Napisz krótką rozprawkę (do 200 słów), w której zajmiesz stanowisko w następującej kwestii: Czy sztuka wiernie odwzorowująca rzeczywistość ma jakiegokolwiek sens? Swoją

wypowiedź zacznij od pytania: „Po co malować portret, jeśli można zrobić zdjęcie?”.

Materiały pomocnicze:

- Arystoteles, *Retoryka-Poetyka*, t. 1, tłum. H. Podbielski, Warszawa 1988.
- E. Miodońska-Brookes, A. Kulawik, M. Tatara, *Zarys poetyki*, Warszawa 1974.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Prezentacja TED”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.